

STORTINGET

Innst. 384 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:217 S (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Kari Elisabeth Kaski om fullføringsrett for elever som har hatt mye fravær og digital skole grunnet covid-19

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for å utvide retten til videregående opplæring og gi elever som går ut av videregående skole våren 2021, rett til opplæring inntil de har fullført og bestått videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse.
2. Stortinget ber regjeringen foreslå en plikt for fylkeskommunene til å jobbe systematisk og forebyggende med elever som står i fare for ikke å bestå fag våren 2021, og foreslå at en utvidet rett til videregående opplæring innebærer at elever som ikke består fag, skal få mer opplæring underveis i opplæringsløpet.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at elever som ikke har et godt nok faglig nivå fra ungdomskolen, skal få tilbud om nødvendig innføring i norsk, engelsk og matematikk som sikrer dem den kompetansen som skal til for å kunne være elev i videregående skole.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å bevilge de ekstra ressursene som er nødvendig for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne gi et

fullverdig tilbud til alle elever som må bruke ekstra tid på å fullføre og bestå på grunn av covid-19-pandemien.

5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en ny rett til læreplass eller et likeverdig tilbud som del av opplæringsloven for lærlinger som mistet lærlingeplassen skoleåret 2020/21.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til proposisjonen. Kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby har uttalt seg om forslaget i brev av 21. april 2021. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen deler forslagsstillernes bekymringer for elevenes variable læringsbetingelser under pandemien. I det siste året har elever ikke fått et like godt skoletilbud som i et normalt skoleår. I noen deler av landet har elevene hatt lange perioder med digital hjemmeopplæring, og de har opplevd en mye mer uforutsigbar skolehverdag som følge av karantene og smitteverntil-

tak. Komiteen merker seg at det er gjort et imponerende arbeid for at en uforutsigbar skolehverdag og opplæring hjemme skal fungert så bra som mulig for elevene, men ser med bekymring på at undersøkelser viser at mange unge sliter med motivasjon og strukturering av skoledagen, med dårlig mestring og med ensomhet. Komiteen mener at bekymringer for elevenes variable læringsbetingelser under pandemien må tas på største alvor, og vil følge utviklingen nøye.

Komiteen merker seg at kunnskaps- og integreringsministeren i sitt brev til Stortinget understreker at regjeringen har stor oppmerksomhet mot å sette inn tiltak slik at de som har mistet viktig læring under pandemien, kan få nødvendig støtte og opplæring, og at ytterligere tiltak vil avhenge av behovene i sektoren fremover. Komiteen ser positivt på at regjeringen kontinuerlig jobber med å ha et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om hvordan pandemien påvirker barn og unge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen og disse partiene har stor oppmerksomhet rettet mot å sette inn tiltak slik at de som har mistet viktig læring under pandemien, kan få nødvendig støtte og opplæring. Regjeringen har gjennom hele pandemien vært tydelig på at kommuner og fylkeskommuner skal få midler til å sette inn slike tiltak.

Flertallet vil peke på at regjeringen har satt av midler til flere konkrete tiltak både i ungdomsskolen og videregående opplæring for å avhjelpe de negative konsekvensene som følge av elevenes variable læringsbetingelser under pandemien. For 2020 ble det blant annet bevilget 170 mill. kroner til tiltak for at elever skulle kunne ta igjen tapt læring som følge av redusert fysisk tilbud på skolen. For våren 2021 er det satt av ytterligere 160 mill. kroner til tilskuddsordningen. For å bøte på at dette siste året har vært et annerledes år, er det også bevilget 500 mill. kroner som kommunene kan bruke til å opprette nye eller utvide eksisterende sommerskoletilbud sommeren 2021. Sommerskolen skal gi faglig, sosialt og kulturelt påfyll til elever i grunnskolen.

Flertallet viser videre til at regjeringen gjennom Utdanningsløftet har satt inn flere tiltak for å bøte på den vanskelige situasjonen for elever i videregående, slik at flere skal kunne fullføre videregående opplæring under koronapandemien. Fylkeskommunene har blant annet fått 150 mill. kroner i 2021 for å gi et opplæringstilbud til avgangselever i videregående med hull i vitnemålet. Et tilsvarende beløp ble bevilget for 2020. Målgruppen for tilskuddet er personer fra kullet som gikk ut av videregående opplæring i 2020, og avgangskullet i 2021 som har mistet retten til videregående opplæring uten å ha oppnådd studie- eller yrkeskompetanse.

Flertallet deler forslagsstillernes bekymring for læreplassituasjonen under pandemien. Flertallet viser til at regjeringen har iverksatt flere tiltak for å ivareta de ekstraordinære utfordringene også for lærlinger som følge av pandemien. De som står uten læreplass, skal få nødvendig støtte og opplæring, og de som har påbegynt læretiden, får mulighet til å oppnå fag- eller svennebrev. Regjeringen har blant annet videreført stimuleringsstilskuddet til lærlinger med 100 mill. kroner i 2021. Tilskuddet skal gå til lærlinger som er eller står i fare for å bli permittert eller miste læreplassen, og til at flere skal få en læreplass. Tilskuddet er særlig rettet mot lærefag som er hardt rammet av pandemien. Det er videre bevilget 150 mill. kroner til et utvidet tilbud til dem som ikke får læreplass. Tilbudet har foreløpig fått navnet fagbrev som elev og skal være et bedre tilbud enn dagens Vg3 i skolen.

Flertallet vil vise til Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden, der regjeringen blant annet foreslår ta bort tidsbegrensningen på retten til videregående opplæring, å vurdere en plikt til fylkeskommunene til å jobbe systematisk og forebyggende med elever som står i fare for ikke å bestå fag, og å innføre en ny rett til læreplass eller et likeverdig tilbud. Disse forslagene vil kreve lovendringer. Lovendringene følges opp i det pågående arbeidet med ny opplæringslov. Kunnskapsministeren skriver i sitt svarbrev til komiteen at det tas sikte på å sende et samlet forslag til ny opplæringslov på høring i løpet av sommeren 2021. Flertallet ser frem til å jobbe videre med disse spørsmålene og de øvrige forslagene som ligger i stortingsmeldingen, og som vil legges frem i forslag til ny opplæringslov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler forslagsstillernes bekymring for konsekvensene for elever som får mangelfullt læringsutbytte og høyt fravær som følge av koronasituasjonen. Siden forslagsstillernes forslag krever lovendring, og dette vil ta tid, mener disse medlemmer det er tidskritisk å sikre innføring av utvidede rettigheter ut over de endringer som det er gitt hjemmel for i den midlertidige loven, samt tilskuddsordninger for kommuner og fylkeskommuner, slik at det får effekt for de elevene som denne våren stryker i fag eller mister læreplassen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake snarest med forslag til tiltak og utvidede rettigheter som sikrer at elever som ikke består fag eller mister læreplassen våren 2021, sikres utvidet rett til opplæring uten å bruke av ungdomsretten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at både Barneombudet og en egen ekspertgruppe satt ned av regjeringen har uttrykt sin bekymring for at det er mye som tyder på at hjemmeundervisning forsterker eksisterende ulikhet mellom elever. Dette medlem viser til at det er bred enighet blant forskere og ansatte i skolen om at nedstengningen ser ut til å forsterke forskjeller mellom sterkt presterende elever og svakt presterende elever. Det er ingen tvil om at sosiale forhold og familieressurser har hatt større betydning for elevenes opplevelse av læring, trivsel og motivasjon i perioder med digital undervisning enn slike forhold har når elevene kan være på skolen.

Dette medlem vil understreke at det er manglende kunnskap om hvordan digital undervisning har påvirket elevenes læring, men at forskere fra NOVA og Universitetet i Oslo går langt i å konkludere med at elevenes faglige progresjon under opplæring hjemme øker med foreldrenes involvering og deres sosioøkonomiske bakgrunn. Dette medlem viser til at flere lærere mener at økt involvering fra foreldre i skolearbeidet forsterket forskjellene som allerede eksisterte.

Dette medlem vil uttrykke sin bekymring for at lærerorganisasjonene rapporterer om mye karantene-relatert fravær i løpet av høsten. Fravær på grunn av karantene eller sykdom kan gi mange av de samme negative konsekvensene som man har ved stengte skoler. Dette medlem viser til at karantenetallene i Oslo kan tyde på at karantene rammer sosialt skjevt, og at de som kan ha mest behov for å være på skolen, gjentatte ganger havner i karantene.

Dette medlem mener at fellesskapet må ta regningen for at ungdom som stryker i ett eller flere fag til våren, ender opp med å melde seg opp til privatisteksamen. Dette medlem understreker at privatistiskolemarkedet er helkommersialisert, og det koster mange titalls tusen å melde seg opp til kursene som Sonans og andre privatistiskoler tilbyr. Dette medlem mener at en fullføringsrett vil innebære at den nødvendige opplæringen som skal til for at elever som har blitt berørt av korona, skal fullføre og bestå, skal foregå i den offentlige skolen uten at elevene skal måtte gå til det kommersielle markedet.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å utvide retten til videregående opplæring og gi elever som går ut av videregående skole våren 2021, rett til opplæring inntil de har fullført og bestått videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå en plikt for fylkeskommunene til å jobbe systematisk og forebyggen- de med elever som står i fare for ikke å bestå fag våren

2021, og foreslå at en utvidet rett til videregående opplæring innebærer at elever som ikke består fag, skal få mer opplæring underveis i opplæringsløpet.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at elever som ikke har et godt nok faglig nivå fra ungdomskolen, skal få tilbud om nødvendig innføring i norsk, engelsk og matematikk som sikrer dem den kompetansen som skal til for å kunne være elev i videregående skole.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å bevilge de ekstra ressursene som er nødvendig for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne gi et fullverdig tilbud til alle elever som må bruke ekstra tid på å fullføre og bestå videregående opplæring på grunn av covid-19-pandemien.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en ny rett til læreplass eller et likeverdig tilbud som del av opplæringsloven for lærlinger som mistet læreplassen skoleåret 2020/2021.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti peker på at den midlertidige loven ikke gir hjemmel for å fastsette slike utvidelser i retten til videregående opplæring som foreslås i denne saken i forskrift. Disse medlemmer viser til at det er for sent å legge frem proposisjoner for Stortinget slik at Stortinget kan vedta lover med virkning fra høsten 2021.

Disse medlemmer vil for øvrig peke på at statsråd Guri Melby har kunngjort at regjeringen følger opp bevilgningene for høsten 2020 og våren 2021 til tiltak for at elever skulle kunne ta igjen tapt læring, med et forslag om også å bevilge 250 mill. kroner til dette i revidert nasjonalbudsjett. Disse pengene skal gå til flere lærere, intensivopplæring, ekstratilbud før eller etter skolen, ekstrahjelp på skolen og andre tiltak som kan bidra til at de som har opplevd å få kunnskapshull og tapt læring, får tatt igjen det de har mistet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake snarest med forslag til tiltak og utvidede rettigheter som sikrer at elever som ikke består fag eller mister læreplassen våren 2021, sikres utvidet rett til opplæring uten å bruke av ungdomsretten.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for å utvide retten til videregående opplæring og gi elever som går ut av vi-

deregående skole våren 2021, rett til opplæring inntil de har fullført og bestått videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen foreslå en plikt for fylkeskommunene til å jobbe systematisk og forebyggende med elever som står i fare for ikke å bestå fag våren 2021, og foreslå at en utvidet rett til videregående opplæring innebærer at elever som ikke består fag, skal få mer opplæring underveis i opplæringsløpet.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at elever som ikke har et godt nok faglig nivå fra ungdomskolen, skal få tilbud om nødvendig innføring i norsk, engelsk og matematikk som sikrer dem den kompetansen som skal til for å kunne være elev i videregående skole.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å bevilge de ekstra ressursene som er nødvendig for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne gi et fullverdig tilbud til alle elever som må bruke ekstra tid på å fullføre og bestå videregående opplæring på grunn av covid-19-pandemien.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en ny rett til læreplass eller et likeverdig tilbud som del av opplæringsloven for lærlinger som mistet læreplassen skoleåret 2020/2021.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:217 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Kari Elisabeth Kaski om fullføringsrett for elever som har hatt mye fravær og digital skole grunnet covid-19 – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 4. mai 2021

Roy Steffensen

leder

Torstein Tvedt Solberg

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/2293-

21. april 2021

Representantforslag 217 S (2020-2021)

I det siste året har mange elever fått et skoletilbud som har variert mer enn i et normalt skoleår. I noen deler av landet har elevene hatt lange perioder med digital hjemmeopplæring, og mange har opplevd en mer uforutsigbar skolehverdag som følge av karantene og smitteverntiltak.

Selv om opplæring hjemme har fungert bra for en del, vet vi at det ikke har fungert like bra for alle. Jeg deler representantenes bekymringer for elevenes variable læringsbetingelser under pandemien. Undersøkelser viser at mange unge sliter med motivasjon, strukturering av skoledagen, med dårlig mestring og ensomhet.

Fafos gjennomgang av konsekvensene for videregående skole tyder på at smitteverntiltakene vi iverksatte fra mars/april 2020 foreløpig ikke har ført til at flere elever slutter. Det er imidlertid for tidlig å si noe om de langsiktige konsekvenser for elevene og lærlingene. Dette er noe jeg vil følge nøye med på.

Jeg vil understreke at regjeringen har stor oppmerksomhet rettet mot å sette inn tiltak slik at de som har mistet viktig læring under pandemien kan få nødvendig støtte og opplæring.

Kommentarer til forslag 1 og forslag 2

Forslagsstillerne viser til Meld. til St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden* om forslaget fra regjeringen om å ta bort tidsbegrensningen på retten til videregående skole. Å gi elever utvidet rett til videregående opplæring er viktig for å øke gjennomføringen i videregående opplæring.

Jeg er glad for at representantene er positive til regjeringens forslag om å utvide retten til videregående opplæring til en fullføringsrett. Dette, sammen med flere av forslagene som

regjeringen fremmer i meldingen, vil kreve lovendringer. Disse lovendringene følges opp i regjeringens arbeid med ny opplæringslov. Regjeringen vil sende et samlet forslag til ny opplæringslov på høring i løpet av sommeren. Vi tar sikte på å legge fram lovproposisjon om ny opplæringslov for Stortinget i tide til at ny lov kan tre i kraft ved skolestart i august 2023.

For å ivareta de ekstraordinære utfordringene som følge av pandemien har regjeringen imidlertid satt i verk flere tiltak. Regjeringen har blant annet innført et tilskudd for å ivareta ungdom som har mistet retten til videregående opplæring, uten å ha oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Tilskuddet er rettet mot de som gikk ut av videregående opplæring i 2020 og avgangskullet 2021. Midlene kan også brukes til å gi kompensierende opplæring for tapt undervisning slik at de fullfører videregående opplæring i størst mulig grad.

Jeg har gjennom hele pandemien vært opptatt av å få innspill fra sektoren om hvor det er behov for tiltak. Jeg vil videreføre den gode dialogen fremover.

Regjeringen jobber kontinuerlig med å ha et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om hvordan pandemien påvirker barn og unge.

Kommentarer til forslag 3 og forslag 4

Jeg har gjennom hele pandemien vært tydelig på at kommuner og fylkeskommuner skal få midler til å sette inn tiltak for å sikre at de som har mistet viktig læring under pandemien kan få nødvendig støtte og opplæring. Særlig har elevene på de videregående skolene i områder med høyt smittetrykk hatt mye digital opplæring. Dette er krevende for alle, men særlig opplæring som krever tilgang til verksteder, spesialrom og utstyr er utfordrende under slike forhold.

Regjeringen har derfor satt av midler til flere konkrete tiltak både i ungdomsskolen og videregående opplæring. For 2020 ble det blant annet bevilget 170 millioner kroner til tiltak for at elever skulle kunne ta igjen tapt læring som følge av redusert fysisk tilbud på skolen. For våren 2021 er det satt av ytterligere 160 millioner kroner til tilskuddsordningen.

For å bøte på at dette siste året har vært et annerledes år er det også bevilget 500 millioner kroner som kommunene kan bruke til å opprette nye eller utvide eksisterende sommerskoletilbud sommeren 2021. Sommerskolen skal gi faglig, sosialt og kulturelt påfyll til elever i grunnskolen.

Gjennom Utdanningsløftet har Regjeringen satt inn flere tiltak for å bøte på den vanskelige situasjonen for elever i videregående. Fylkeskommunene har blant annet fått 150 mill. kroner i 2021 for å gi et opplæringstilbud til avgangselever i videregående med hull i vitnemålet. Et tilsvarende beløp ble bevilget for 2020. Målgruppen for tilskuddet er personer fra kullet som gikk ut av videregående opplæring i 2020 og avgangskullet i 2021, som har mistet retten til videregående opplæring, uten å ha oppnådd studie- eller yrkeskompetanse

Hvilke fag elevene vil trenge ekstra støtte i vil variere. Jeg mener derfor at skoleeierne og skolene selv er nærmest til å vurdere hvordan disse ressursene best kommer elevene til gode.

Ytterligere tiltak vil avhenge av behovene i sektor fremover.

Kommentarer til forslag 5

Jeg deler forslagsstillernes bekymring for læreplassituasjonen under pandemien. Mangel på læreplasser er noe regjeringen er opptatt av og jobber kontinuerlig med. Pandemien har gjort situasjonen enda vanskeligere for mange lærlinger og for elever som søker læreplass. Jeg er kjent med at mange har blitt permitterte og færre har fått læreplass. I noen bransjer har lærlingene også blitt oppsagt.

I Meld. til St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden* foreslår regjeringen å innføre en ny rett til læreplass eller et likeverdig tilbud. Dette forslaget vil kreve lovendringer. Som de øvrige lovendringene følges også dette opp i regjeringens arbeid med ny opplæringslov. Regjeringen vil sende samlet forslag til ny opplæringslov på høring i løpet av sommeren. Vi tar sikte på å legge fram lovproposisjon om ny opplæringslov for Stortinget i tide til at ny lov kan tre i kraft ved skolestart i august 2023.

For å ivareta de ekstraordinære utfordringene som følge av pandemien har regjeringen satt i verk flere tiltak. De som står uten læreplass skal få nødvendig støtte og opplæring, og de som har påbegynt læretiden får mulighet til å oppnå fag- eller svennebrev.

Regjeringen har videreført stimuleringstilskuddet til lærlinger med 100 mill. i 2021. Tilskuddet skal gå til lærlinger som er eller står i fare for å bli permittert eller miste læreplassen, og for at flere skal få en læreplass. Tilskuddet er særlig rettet mot lærefag som er hardt rammet av pandemien.

Det er også bevilget 150 millioner kroner til et utvidet tilbud til dem som ikke får læreplass. Tilbudet har foreløpig fått navnet fagbrev som elev, og skal være et bedre tilbud enn dagens Vg3 i skole.

Med hilsen

Guri Melby

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

